

Bachelorthesis Pedagogische wetenschappen

**Welke scheidingsfactoren zijn gerelateerd aan het ervaren van
depressieve gevoelens door jongeren?**

Carla Scholte
Jessica Splinter
Claar ten Thije
15 juni 2011

Bachelorthesis Pedagogische wetenschappen

Welke scheidingsfactoren zijn gerelateerd aan het ervaren van
depressieve gevoelens door jongeren?

Universiteit van Utrecht

Cursus: Bachelorthesis

Cursuscode: 200600042

Naam:

Carla Scholte, F090493

Jessica Splinter, 3712745

Claar ten Thije, 3658104

Thesisdocent: M. van Doorn

Datum: 15 juni 2011

Samenvatting

Achtergrond: Er is veel onderzoek gedaan naar echtscheiding en de gevolgen hiervan op probleemgedrag bij jongeren. Dit onderzoek richt zich specifiek op de gevolgen van echtscheiding op depressieve gevoelens van jongeren. De vraag die centraal staat is welke scheidingsfactoren gerelateerd zijn aan depressieve gevoelens van jongeren.

Methode: Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is gebruik gemaakt van de vragenlijst 'Scholieren en gezinnen, vragenlijst voor leerlingen, 2011' die opgesteld is vanuit de Afdeling Jeugd en Gezin van de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht. De ondervraagde jongeren zijn afkomstig van 12 middelbare scholen verspreid over Nederland. De totale steekproef bedroeg 148 jongeren in de leeftijd van 12 tot 16 jaar.

Resultaten: De verschillende scheidingsfactoren die onderzocht zijn in dit onderzoek zijn conflicten tussen ouders op dit moment, de leeftijd van het kind wanneer de ouders zijn gescheiden, mate van contact met de uitwonende ouder en het feit of de inwonende ouder een nieuwe partner heeft. Uit de resultaten blijkt dat alleen dat de scheidingsfactor conflicten tussen ouders op dit moment wordt gerelateerd aan het ervaren van depressieve gevoelens van jongeren.

Discussie: het opleidingsniveau van de jongere, mogelijkheid om sociaal wenselijke te antwoorden, omstandigheden van de afname en onvolledige data kunnen ervoor zorgen dat het onderzoek inboet aan betrouwbaarheid. **Sleutelwoorden:** (echt)scheiding, depressieve gevoelens, ouderlijke conflicten, leeftijd, contact, uitwonende ouder, nieuwe partner, jongeren.

Inleiding

Elk jaar worden er ongeveer 70.000 kinderen in Nederland geconfronteerd met de scheiding van hun ouders. Dit zijn zowel echtscheidingen als beëindigingen van ongehuwd samenwonen (Spruijt & Kormos, 2010). In vergelijking met kinderen uit intacte gezinnen hebben kinderen van gescheiden ouders lagere schoolprestaties en meer emotionele- en gedragsproblemen. Een van deze emotionele- en gedragsproblemen is het ervaren van depressieve gevoelens (Amato, 2001; Meyer e.a., 1993; Amato & Cheadle, 2008; Dong, 2002; Reifman, Villa, Amans, Rethinam, & Telesca, 2001; Størksen, Røysamb, Moum, & Tambs, 2005). Depressieve gevoelens betreft een sombere reactie op teleurstelling of verlies (Van der Valk, Spruijt, De Goede, Maas, & Meeus, 2005). Door middel van dit onderzoek is er gekeken naar vier scheidingsfactoren en de relatie met het ervaren van depressieve gevoelens. Er is gekeken of conflicten tussen ouders op dit moment gerelateerd zijn aan het ervaren van depressieve gevoelens door jongeren. Daarnaast werd er gekeken naar de relatie van de leeftijd van jongeren op het

moment van de scheiding en de frequentie van contact tussen de jongere en zijn uitwonende ouder met het ervaren van depressieve gevoelens. Tot slot is er gekeken of het verschil maakt of de ouder waar de jongere woont wel of geen nieuwe partner heeft in relatie tot het ervaren van depressieve gevoelens.

De meerderheid van de scheidingen wordt gekenmerkt door een bepaalde mate van conflict. Dit kan variëren van conflicten over de voogdij tot conflicten over onroerend goed. Naar schatting heeft een derde van de gescheiden koppels conflicten en geschillen in de jaren na de scheiding (Hopper, 2001). Wanneer er na scheiding van de ouders conflicten zijn dan kan dit negatieve gevolgen hebben voor de jongere, zowel op lange als op korte termijn (Amato, Loomis, & Booth, 1995; Dronkers, 1999). Conflicten tussen ouders leveren veel stress op bij jongeren. Hoe meer conflicten er in de omgeving van de jongere zijn, hoe groter de kans op depressieve en angstige gevoelens (Jekieliek, 1998; Sheeber, Hops, Alpert, Davis, & Andrews, 1997). Verder hebben conflicten tussen ouders grotere negatieve effecten op de ontwikkeling en het functioneren van jongeren dan een scheiding op zich (Forehand, Neighbors, Devine, & Armistead, 1994). De negatieve gevolgen voor de jongere zijn duidelijk verbonden met de mate van ouderlijke conflicten na de scheiding. De mate van ouderlijke conflicten na een echtscheiding is belangrijker voor het welzijn van jongeren dan de mate van contact met de vertrokken ouder. Zo geven jongeren zichzelf de schuld van ouderlijke conflicten, wat resulteert in gevoelens van schuld en een lage zelfwaardering (Amato e.a., 1995). Samengevat kan er gezegd worden dat conflicten tussen ouders en ouderlijke scheiding sterk geassocieerd worden met het ervaren van depressieve gevoelens door jongeren. Op basis van de bestudeerde literatuur wordt verwacht dat hoe meer conflicten er op dit moment tussen de ouders zijn, hoe meer depressieve gevoelens jongeren ervaren.

Bij echtscheidingen zijn kinderen van alle leeftijden betrokken, ongeveer 18% is jonger dan vijf jaar oud (Amato & Cheadle, 2008). In het algemeen wordt gevonden dat kinderen van alle leeftijden negatieve gevoelens ervaren en negatieve effecten vertonen nadat ouders gescheiden zijn (Van der Valk, e.a., 2005). Het blijkt moeilijk te bepalen op welke leeftijd een echtscheiding de meeste impact heeft op jongeren. De leeftijd van de jongere tijdens de scheiding hangt samen met de binding met ouders later. Hoe jonger het kind is, hoe minder de binding met ouders is. Dit kan leiden tot antisociaal gedrag en depressieve gevoelens (Woodward, Fergusso, & Belsky, 2000; Amato, 2001). In tegenstelling tot resultaten uit eerder genoemde onderzoeken zijn er ook onderzoeken die het tegengestelde beweren, namelijk dat scheiding op latere leeftijd van jongeren schadelijker is. Uit de resultaten bleek dat dit eerder leidt tot probleemgedrag in de volwassenheid (Buchanan, Maccoby, & Dornbusch, 1991; Chase-Lansdale, Cherlin, & Kiernan, 1995). Jongeren hebben een grotere kans om zich gevangen te voelen tussen

de ouders dan kinderen. Door de grotere emotionele en cognitieve rijpheid kan de nadruk liggen op het perspectief 'twee losstaande ouders.' Dit is een proces dat het gevoel door midden gesneden te zijn zal vergroten (Amato & Afifi, 2006). Er is echter ook onderzoek gedaan dat uitwijst dat de leeftijd van jongeren ten tijde van de echtscheiding niet samenhangt met de ervaring van depressieve gevoelens, maar wel van belang is bij de verwerking van de scheiding (Palosan & Aro, 1994). Op basis van de bestudeerde literatuur wordt duidelijk dat de bevindingen over de relatie tussen leeftijd op moment van scheiding en depressieve gevoelens niet eenduidig zijn. Daarom wordt verwacht dat er geen relatie bestaat tussen deze twee concepten.

Wanneer ouders scheiden en niet meer in hetzelfde huis wonen, verandert de gezinssamenstelling van de jongere. Hierdoor kan het contact tussen de uitwonende ouder en de jongere veranderen. De geografische afstand tussen de uitwonende ouder en de jongere, de tijd sinds de scheiding en het hertrouwen van één of beide ouders zorgen voor een afname van contact met de niet-inwonende ouder (Amato & Rezac, 1994; Bronstein, Stoll, Clauson, Abrams, & Briones, 1994; King & Heard, 1999; Seltzer & Bianchi, 1988). Wanneer gekeken wordt naar de frequentie van contact met de uitwonende ouder blijkt in het algemeen dat dit van weinig invloed is op het lichamelijke, geestelijke en relationele welbevinden van jongeren (Amato & Gilbreth, 1999; Flouri, 2006; King & Heard, 1999; Spruijt & Iedema, 1998; Spruijt, De Goede, & Van der Valk, 2004). Er bestaat mogelijk wel een relatie tussen contact dat niet erg frequent is (minimaal één, maar niet vaker dan vier keer per jaar) en problemen. Daarnaast zijn er aanwijzingen dat het verhogen van contact tussen vader en de jongere gedurende de tijd zorgt voor minder stress en depressieve gevoelens bij de jongere en een betere geestelijke gezondheid. Jongeren hebben dan minder suïcidale gedachten en een hogere mate van welzijn. Wanneer jongeren voor de scheiding een goede band hebben met de vader zorgt dit voor minder problemen op latere momenten in hun leven (Spruijt e.a. 2004). Behalve onderzoeken die uitwijzen dat contact met de uitwonende ouder niet gerelateerd is aan depressieve gevoelens bij jongeren zijn er ook onderzoeken die concluderen dat dit wel van invloed is. Zo wijst onderzoek uit dat afwezigheid van vader gezien kan worden als een factor die bijdraagt aan symptomen van angst en depressie na een scheiding (Størksen e.a. 2005). Wanneer een jongere niet bij moeder woont, heeft dit een negatieve uitwerking op depressieve gevoelens (Langenkamp & Frisco, 2008). Samenvattend kan gezegd worden dat onderzoeken op het gebied van contact met de uitwonende ouder elkaar tegenspreken. Er kan niet met zekerheid gezegd worden dat contact tussen de jongere en de uitwonende ouder effect heeft op het ervaren van depressieve gevoelens. Hierdoor wordt verwacht dat in dit onderzoek geen relatie tussen de frequentie van contact met de uitwonende ouder en het ervaren van depressieve

gevoelens naar voren komt.

Ten slotte wordt er gekeken naar de gezinssituatie waarin het kind zich na de scheiding bevindt. In een huishouden waarin de biologische ouders van het kind nog bij elkaar zijn, vertonen kinderen minder gedragsproblemen in vergelijking met een huishouden waarbij een nieuwe partner woont (Thomson, Hanson, & McLanahan, 1994). Verhuizen uit een eenoudergezin is minder stressvol voor jongeren dan verhuizen uit een moeder/vader huishouding (Langenkamp & Frisco, 2008). Het hertrouwen van de ouder waarbij de jongere woont leidt tot minder depressieve gevoelens dan wanneer de jongere in een één-oudergezin woont (Asseltine, 1996). Het hertrouwen van de moeder wordt niet geassocieerd met depressieve symptomen bij jongeren. Er werd echter wel een verband gevonden tussen het hertrouwen van de (uitwonende) vader en latere depressieve gevoelens bij jongeren (Tulisalo & Aro, 2000). Dit is in tegenspraak met andere onderzoeksgegevens. Wanneer de moeder een relatie heeft en de partner inwoont, rapporteren jongeren vaker ernstige emotionele problemen dan wanneer jongeren bij een alleenstaande moeder wonen (Langenkamp & Frisco, 2008). Het welzijn van jongeren die vanuit een eenoudergezin met moeder introkken bij een stiefgezin verminderde. Daarnaast was er sprake van een toename van delinquent gedrag en hadden jongeren meer depressieve symptomen (Brown, 2006). Samenvattend kan gezegd worden dat uit eerder onderzoek geen eenduidige conclusie getrokken kan worden over deze scheidingsfactor. Verwacht wordt dat er in dit onderzoek geen verschil wordt gevonden of de ouder waar de jongere woont wel of geen nieuwe partner heeft en het ervaren van depressieve gevoelens.

Methoden

Op basis van empirisch onderzoek is er nagegaan welke scheidingsfactoren gerelateerd zijn aan het ervaren van depressieve gevoelens door jongeren. Voor elke scheidingsfactor is literatuuronderzoek gedaan waaruit een hypothese volgde. De hypothesen zijn onderzocht door middel van het afnemen van vragenlijsten, wat het onderzoek kwantitatief en toetsend maakt.

Respondenten & Procedure

De respondenten zijn jongeren afkomstig van 12 middelbare scholen uit Limburg, Brabant, Zeeland, Zuid-Holland, Gelderland en Overijssel. Het onderzoek richt zich niet tot één type omgeving wat bevorderlijk is voor de generaliseerbaarheid van de resultaten. Er is niet specifiek geselecteerd op geslacht en het al dan niet hebben van

gescheiden ouders. De leeftijd van de jongeren ligt tussen de 12 en 16 jaar. Alle vormen van middelbaar onderwijs zijn in het onderzoek opgenomen. Door middel van een quotasteekproef van 2 klassen per onderzoeker is er een selectie gemaakt, zodat er ongeveer 50 leerlingen per onderzoeker verzameld zijn. Er is contact gezocht met middelbare scholen om toestemming te vragen voor het afnemen van vragenlijsten. De meewerkende middelbare scholen hebben hierna zelf twee klassen toegewezen aan de onderzoeker. De vragenlijsten zijn anoniem en op vrijwillige basis afgenomen. In totaal zijn er 879 leerlingen die de vragenlijst hebben ingevuld. Van 148 leerlingen waren de ouders gescheiden, waarvan 80 meisjes en 68 jongens.

Meetinstrumenten

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden is gebruik gemaakt van de vragenlijst 'scholieren en gezinnen, vragenlijst voor leerlingen, 2011' die opgesteld is vanuit de Afdeling Jeugd en Gezin van de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht. De onderwerpen die gemeten zijn in dit onderzoek zijn depressieve gevoelens van jongeren, ouderlijke conflicten, de leeftijd van de jongere tijdens waarop de ouders zijn gescheiden, contact van de jongere met de uitwonende ouder en het hebben van een nieuwe partner van de ouder waar de jongere woont.

Depressie. Het concept depressieve gevoelens bestaat uit 10 items met een vijfpuntschaal variërend van nooit tot voortdurend. De vragenlijst over het concept depressieve gevoelens is een verkorte versie van de Children's Depression Inventory (CDI; Braet & Timbremont, 2002). Er zijn twee testen verricht met een correlatie van .81 alpha (COTAN beoordeling, 2009), dit betekent dat deze als voldoende betrouwbaar is beoordeeld (Field, 2009). Er werd gebruik gemaakt van 10 items in plaats van 27 items. Een voorbeeld van een vraag die depressieve gevoelens meet is 'ik heb het gevoel dat ik vaak moet huilen.' De betrouwbaarheid van het concept depressieve gevoelens geeft een Cronbach's Alpha van .87. Dit betekent dat de alpha hoog genoeg is om te kunnen concluderen dat de vragen in de vragenlijst die 'depressie gevoelens' meten betrouwbaar zijn (Field, 2009). De begripsvaliditeit van de CDI is door COTAN voldoende bevonden (COTAN beoordeling, 2009). De criteriumvaliditeit van de CDI is door COTAN als onvoldoende beoordeeld, hier is nog te weinig onderzoek naar gedaan (COTAN beoordeling, 2009). *Ouderlijke conflicten.* Het concept ouderlijke conflicten bestaat uit vijf items met een vijfpuntschaal variërend van nooit tot voortdurend. Een voorbeeld van een vraag is 'hebben je moeder en vader -voor zover je weet- wel eens ernstige conflicten?' De betrouwbaarheid van het concept conflicten geeft een Cronbach's Alpha van .91. Dit betekent dat de alpha hoog genoeg is om te kunnen concluderen dat de vragen in de vragenlijst die 'ouderlijke conflicten' meten betrouwbaar zijn (Field, 2009).

Leeftijd. Het concept leeftijd is gemeten door te vragen aan de jongeren in te vullen hoe oud ze waren op het moment van de scheiding.

Contact uitwonende ouder. Om te bepalen welke ouder de uitwonende ouder is er gekeken naar de huidige woonsituatie van de leerling. De ouder waarbij het kind twee dagen per week of minder woont is gedefinieerd als de 'uitwonende ouder'. Om de frequentie van contact met de uitwonende ouder te bepalen is er gekeken naar hoe vaak de jongere de uitwonende ouder tegenwoordig ziet variërend van helemaal niet tot elke dag.

Nieuwe partner. Het concept nieuwe partner is samengesteld uit vier concepten waarbij gekeken is of er bij de ouder waarbij het kind woont tevens een nieuwe partner woont.

Analyseprocedure

Nadat alle vragenlijsten waren ingevoerd en samengevoegd tot een databestand zijn alle jongeren waarvan de ouders niet zijn gescheiden hieruit gefilterd. Er bleven uiteindelijk 148 leerlingen over waarvan de ouders gescheiden zijn. Allereerst zijn de variabelen en de bijbehorende data gecontroleerd op codeerfouten, deze zijn niet aangetroffen. Daarnaast is gekeken naar de normaalverdeling van de variabelen. Alle variabelen met uitzondering van 'frequentie van contact met de uitwonende ouder' zijn normaal verdeeld. 'Frequentie van contact met de uitwonende ouder' is links scheef verdeeld. De onderzoeksvraag van het onderzoek is een samenhangvraag. Voor de eerste drie onderzoeksvragen is door middel van een Pearson's correlatiecoëfficiënt gekeken wat de samenhang is tussen de desbetreffende scheidingsfactor en depressieve gevoelens. Hiermee kan gekeken worden of er een lineaire samenhang is tussen de variabelen. Verder is het de meest gebruikte methode wanneer er wordt voldaan aan de parametrische voorwaarden. Het concept 'het hebben van een nieuwe partner van de ouder waar de jongere woont' is gemeten door middel van een onafhankelijke t-toets. Er is gebruik gemaakt van deze toets, omdat er kan worden nagegaan of er een verschil is tussen de gemiddelden van twee groepen in de populatie.

Resultaten

In de analyses is tweezijdig getest met een significantieniveau van 5% ($\alpha = .05$). In Tabel 1 zijn de beschrijvende statistieken te zien van het concept depressieve gevoelens en de scheidingsfactoren conflicten tussen ouders op dit moment, leeftijd van de jongere wanneer de ouders zijn gescheiden en contact met de uitwonende ouder.

Tabel 1. *Beschrijvende Statistieken van de variabelen in de studie.*

Concept	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	Range
Depressieve gevoelens	148	2.26	0.72	1-5
Conflicten tussen ouders op dit moment	116	2.45	1.04	1-5
Leeftijd van de jongere wanneer de ouders zijn gescheiden	131	7.04	3.90	1-16
Het contact met de uitwonende ouder	90	4.16	1.82	1-7

Conflicten. Er bestaat een positieve significante relatie tussen conflicten tussen ouders op dit moment en het ervaren van depressieve gevoelens van jongeren, $r(116) = .29$; $p = .002$. Dit betekent dat hoe meer conflicten er tussen ouders zijn, hoe meer depressieve gevoelens jongeren ervaren. Dit komt overeen met de vooraf opgestelde verwachting.

Leeftijd. Uit de resultaten blijkt dat de leeftijd van de jongere wanneer ouders uit elkaar zijn gegaan niet gerelateerd is aan depressieve gevoelens van het kind, $r(131) = -.07$, $p = .46$. Deze score is niet significant, dit betekent dat het voor het ervaren van depressieve gevoelens niet uitmaakt wat de leeftijd van de jongere was op het moment van de scheiding. Dit komt overeen met de vooraf opgestelde verwachting.

Contact uitwonende ouder. Uit het onderzoek is gebleken dat er geen relatie is tussen de frequentie van contact tussen de jongere en de uitwonende ouder en het ervaren van depressieve gevoelens, $r(90) = -.04$, $p = .70$. Deze score is niet significant, dit betekent dat het voor het ervaren van depressieve gevoelens niet uitmaakt hoe vaak de jongere contact heeft met zijn uitwonende ouder. Dit komt overeen met de vooraf opgestelde verwachting.

Nieuwe partner. Van de 148 jongeren hebben er 106 ingevuld dat een van de ouders een nieuwe partner heeft. Uit de onafhankelijke t-toets komt een score van $t(106) = -.60$, $p = .196$. De score is niet significant wat betekent dat het voor het ervaren van depressieve gevoelens niet uitmaakt of de ouder waarbij de jongere woont wel of geen nieuwe partner heeft. Dit komt overeen met de vooraf opgestelde verwachting.

Conclusie en Discussie

In dit onderzoek is onderzocht welke scheidingsfactoren gerelateerd zijn aan het ervaren van depressieve gevoelens van jongeren. De verschillende scheidingsfactoren zijn conflicten tussen ouders op dit moment, de leeftijd van het kind wanneer de ouders gescheiden zijn, de mate van contact met de uitwonende ouder en het feit of de inwonende ouder een nieuwe partner heeft. Vanuit de voorafgaand bestudeerde literatuur werd verwacht dat de scheidingsfactor conflicten tussen ouders op dit moment gerelateerd zou zijn aan het ervaren van depressieve gevoelens door de jongere. Uit de resultaten blijkt inderdaad dat alleen conflicten tussen ouders op dit moment wordt gerelateerd met het ervaren van depressieve gevoelens van jongeren. Dit komt overeen met de vooraf opgestelde verwachting op basis van de bestudeerde literatuur (Jekieliek, 1998; Sheeber e.a., 1997). Daarnaast komen de resultaten overeen met de bestudeerde literatuur dat de scheidingsfactoren leeftijd van het kind en mate van contact met uitwonende ouder niet gerelateerd zijn aan het ervaren van depressieve gevoelens door jongeren (Amato & Gilbreth, 1999; Flouri, 2006; King & Heard, 1999; Palosan & Aro, 1994; Spruijt & Iedema, 1998; Spruijt e.a., 2004). Tot slot komt uit de resultaten dat het niet uit maakt of de ouder waarbij de jongere woont wel of geen nieuwe partner heeft in relatie tot het ervaren van depressieve gevoelens door de jongere. Dit is tevens in overeenstemming met de verwachting die gedaan is op basis van de bestudeerde literatuur (Tulisalo & Aro, 2000).

Al hoewel de resultaten overeenkomen met de vooraf opgestelde verwachtingen kunnen de resultaten beïnvloed zijn door een aantal factoren. De respondenten in het onderzoek zijn leerlingen uit klas een tot en met drie van de middelbare school. In het onderzoek zijn alle vormen van onderwijs meegenomen, van leerwegondersteunend onderwijs (LWOO) tot voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (VWO). Het kan zijn dat jongeren die een lager opleidingsniveau volgen problemen hadden met de vraagstelling van het onderzoek en deze mogelijk niet goed hebben begrepen. Dit kan ook gelden voor jongeren die in de eerste klas van de middelbare school zitten. De vragenlijsten zijn door jongeren persoonlijk ingevuld tijdens een lesuur. Door deze klassikale setting kunnen jongeren het gevoel hebben gehad de antwoorden niet privé te kunnen invullen. Dit kan leiden tot sociaal wenselijke antwoorden. Verder zijn de vragenlijsten door verschillende personen afgenomen, waardoor er verschillen kunnen zijn tussen de omstandigheden van de afname. Bovenstaande factoren kunnen ervoor zorgen dat het onderzoek inboet aan betrouwbaarheid.

Alle scheidingsfactoren zijn gemeten door middel van een jongerenvragenlijst. Wanneer we kijken naar de scheidingsfactor conflicten tussen ouders op dit moment, zullen de resultaten spreken over waargenomen ouderlijke conflicten door de jongeren.

Het gebruik van de vragenlijsten is essentieel binnen dit onderzoek, omdat de conflicten die de jongeren zelf waarnemen invloed zullen hebben op hun depressieve gevoelens. Binnen het huidige onderzoek wordt enkel gebruik gemaakt van zelfrapportage van de jongeren. Volgens Larsen, Branje, van der Valk en Meeus (2007) heeft dit een aantal beperkingen, aangezien de resultaten beïnvloed kunnen zijn doordat er sprake is van eenzijdigheid van de bron. Toekomstig onderzoek zou gebruik moeten maken van meerdere informanten om dit probleem te voorkomen. Observatietechnieken zouden volgens hen de construct validiteit vergroten. De vragenlijsten binnen dit onderzoek zijn allen gestandaardiseerd. Een gestandaardiseerde vragenlijst zorgt ervoor dat de manier van vragen hetzelfde is, waardoor de onderzoeker geen invloed heeft gehad op de manier waarop de vragenlijst is ingevuld. De betrouwbaarheid van de vragenlijst waarmee depressie en conflicten worden gemeten zijn hoog, waarmee geconcludeerd kan worden dat de vragen die deze concepten meten betrouwbaar zijn (Field, 2009). Hierdoor mag verwacht worden dat onderwijsniveau, setting en verschillende onderzoekers geen inbreuk doen aan de betrouwbaarheid van het onderzoek.

Een positief punt dat opgemerkt dient te worden is dat de resultaten van dit onderzoek overeen komen met de verwachtingen die vooraf zijn opgesteld aan de hand van literatuur van andere onderzoeken naar het onderwerp. Dit houdt in dat deze onderzoeksresultaten overeenkomen met de onderzoeksresultaten van andere studies. Tevens zijn de vragenlijsten verspreid door Nederland afgenomen en zijn er verschillende onderwijsniveaus en leeftijden meegenomen in het onderzoek. Op deze manier kunnen de resultaten gegeneraliseerd worden naar de gehele populatie jongeren van gescheiden ouders in deze leeftijdsgroep.

Er werd geen relatie gevonden tussen frequentie van contact met de uitwonende ouder en het ervaren van depressieve gevoelens, dit kan verklaard worden doordat er niet gekeken is naar de kwaliteit van contact met de uitwonende ouder. Uit eerdere onderzoeken blijkt namelijk dat de band tussen de uitwonende ouder wordt gezien als een belangrijke factor voor het welzijn van jongeren. Wanneer de band tussen de uitwonende ouder en de jongere niet goed is zorgt dit voor meer depressieve gevoelens bij jongeren (Amato & Gilbreth, 1999; Palosaari, Aro & Laippala, 1996). Dat er tussen het ervaren van depressieve gevoelens door jongeren en de scheidingsfactor nieuwe partner geen relatie werd gevonden kan verschillende oorzaken hebben. Zo is er alleen gekeken naar de woonsituatie van de jongere. Wanneer de ouder waarbij de jongere woont samenwoont met een nieuwe partner werd deze meegenomen in de analyse. Het kan dus ook zijn dat de ouder wel een nieuwe partner heeft maar dat deze niet in hetzelfde huis woont als de jongere. Daarnaast is er ook niet gekeken naar hoe lang de nieuwe partner en de jongere al in hetzelfde huis wonen en hoe lang na de scheiding deze gezinssituatie

is veranderd. Tevens is er niet gekeken naar de relatie tussen de jongere en de nieuwe partner. Deze factoren kunnen mogelijk wel invloed hebben op het ervaren van depressieve gevoelens. In verder onderzoek naar dit onderwerp zijn deze punten belangrijk om mee te nemen om goede uitspraken te kunnen doen over de relatie tussen het ervaren van depressieve gevoelens en een nieuwe partner van de ouder waarbij de jongere woont. Het is duidelijk dat conflicten tussen ouders ook na de scheiding een relatie hebben met het ervaren van depressieve gevoelens door jongeren. Voor behandelaars is het daarom belangrijk hiermee rekening te houden in de behandeling van jongeren van gescheiden ouders en hun gezinnen.

Referenties

- Amato, P. R. (2001). Children of divorce in the 1990's: An update of the Amato and Keith. *Journal of Family Psychology, 15* , 355-370.
- Amato, P. R., & Cheadle, J. (2008). Parental divorce, marital conflict and children's. *International Journal of Social Research, 86* , 1139-1161.
- Amato, P. R., & Gilbreth, J.G. (1999). Nonresident fathers and children's well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family, 61*, 557-573.
- Amato, P. R., Loomis, L.S., & Booth, A. (1995). Parental divorce, marital conflict, and offspring well-being during early adulthood. *Social Forces, 73*, 895-915.
- Amato, P. R., & Reizac, S.J. (1994). Contact with nonresident parents, interparental conflict, and children's behavior. *Journal of Family Issues, 15*, 191-207.
- Aseltine, R. H. (1996). Pathways linking parental divorce with adolescent depression. *Journal of Health and Social Behavior, 37*, 133-148.
- Braet, C. & Timbremont, B. (2002). *Children's Depression Inventory - Nederlandstalige versie*. Amsterdam: Harcourt test Publishers
- Bronstein, P., Stoll, M.F., Clauson, J., Abrams, C.L., & Briones, M. (1994). Fathering after separation or divorce: Factors predicting children's adjustment. *Family Relations, 43*, 469-479.
- Brown, S.L. (2006). Family structure transitions and adolescent well-being. *Demography, 43*, 447-461
- Buchanan, C., Maccoby, E., & Dornbusch, S. (1991). Caught between parents: Adolescents experience in divorced homes. *Child Development, 62* , 1008-1029.
- Chase-Lansdale, P., Cherlin, A., & Kiernam, K. (1995). The long-term effects of parental divorce on the mental health of young adults: a developmental perspective. *Child Development, 66* , 1614-1634.
- Dong, Q. (2002). Consequences of divorce on the adjustment of children in China. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology, 31* , 101-110.
- Dronkers, J. (1999). The effects of parental conflicts and divorce on the well-being of

- pupils in Dutch secondary education. *European Sociological Review*, 15, 196-212.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*. London: Sage.
- Flouri, E. (2006). Non-resident fathers' relationships with their secondary school age children: Determinants and children's mental health outcomes. *Journal of Adolescence*, 29, 525-538.
- Forehand, R., Neighbors, B., Devine, D., & Armistead, L. (1994). Interparental conflict and parental divorce: The individual, relative, and interactive effects on adolescents across four years. *Family Relations*, 43, 387-393.
- Jekieliek, S.M. (1998). Parental conflict, marital disruption and children's emotional well-being. *Social Forces*, 76, 905-935.
- King, V., & Heard, H. E. (1999). Nonresident father visitation, parental conflict, and mother's satisfaction: What's best for child well-being? *Journal of Marriage and the Family*, 61, 385-396.
- Langenkamp, A.G., & Frisco, M.L. (2008). Family transitions and adolescent severe emotional distress: The salience of family context. *Social Problems*, 55, 238-253.
- Larsen, H., Branje, S. J. T., van der Valk, I., & Meeus, W. H. J. (2007). Friendship quality as a moderator between perception of interparental conflicts and maladjustment in adolescence. *International Journal of Behavioral Development*, 31, 549-558.
- Meyer, P.A., Garisson, C.Z. D., Jackson, K.L., Addy, C.L., McKeown, R.E., & Waller, J.L. (1993). Undesirable life-events and depression in young adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, 2, 47-60.
- Palosaari, U., Aro, H., & Laippala, P. (1996). Parental divorce and depression in young adulthood: adolescents closeness to parents and self-esteem as mediating factor. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 93, 20-26.
- Palosan, U., & Aro, H. (1994). Effect of timing of parental divorce on the vulnerability of children to depression in young adulthood. *Adolescence*, 29 .
- Reifman, A., Villa, L.C., Amans, J.A., Rethinam, V., & Telesca, T.Y. (2001). Children of divorce in the 1990s: A Meta-Analysis. *Journal of Divorce & Remarriage*, 36, 27-36.

- Sheeber, L., Hops, H., Alpert, A., Davis, B., & Andrews, J. (1997). Family Support and conflict: Prospective relations to adolescent depression. *Journal of Abnormal Child Psychology, 25*, 333-344.
- Spruijt, E., De Goede, M., & Van der Valk, I. (2004). Frequency of contact with non resident fathers and adolescent well-being: A longitudinal analysis. *Journal of Divorce and Remarriage, 40*, 77-91.
- Spruijt, E., & Iedema, J. (1998). Well being of youngsters of divorce without contact with nonresident parents in The Netherlands. *Journal of Comparative Family Studies, 29*, 517-527.
- Spruijt, E., & Kormos, H. (2010). *Handboek scheiden en de kinderen. Voor de beroepskracht die met scheidingskinderen te maken heeft*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Størksen, I., Røysamb, E., Moum, T., & Tambs, K. (2005). Adolescents with a childhood experience of parental divorce: a longitudinal study of mental health and adjustment. *Journal of Adolescence, 28*, 725–739.
- Thomson, E., Hanson, T., & McLanahan, S. (1994). Family structure and child wellbeing: Economic resources vs. parental behaviors. *Social Forces, 73*, 221-243.
- Tulisalo, U.K., & Aro, H.M. (2000). Paternal remarriage as a modifier of proneness to depression in young adulthood. *Journal of Affective Disorders 57*, 179 –184.
- Van der Valk, I., Spruijt, E., De Goede, M., Maas, C., & Meeus, W. (2005) Family structure and problem behavior of adolescents and young adults: A growth-curve study. *Journal of Youth and Adolescence, 36* , 533-546.